

Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030:

An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais

Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030

AN FHÍS

Is é aidhm pholasaí an Rialtais i leith na Gaeilge ná úsáid agus eolas ar an nGaeilge a mhéadú mar theanga phobail ar bhonn céimiúil. Is aidhm ar leith de chuid an Rialtais é a chinntiú go bhfuil an oiread saoránach agus is féidir dátheangach i nGaeilge agus i mBéarla. Tá sé ina dhlúthchuid de pholasaí an Rialtais i leith na teanga go ndéanfaí cúram agus soláthar ar leith don teanga sa Ghaeltacht go háirithe i bhfianaise an taighde a léiríonn go bhfuil géarchéim ann maidir le hinmharthanacht na Gaeilge mar theanga phobail agus theaghlaigh sa Ghaeltacht.

Is é aidhm pholasaí an Rialtais chomh maith:

- cur le méid na dteaghlach ar fud na tíre a bhaineann úsáid as an nGaeilge mar theanga chumarsáide laethúil;
- tacaíocht theangeolaíoch a sholáthar don Ghaeltacht mar phobal labhartha Gaeilge a thugann aitheantas do shainriachtanais na gceantar sin ina bhfuil an Ghaeilge mar theanga phobail agus theaghlaigh;
- a chinntiú chomh fada agus is féidir go mbeidh úsáid na Gaeilge nó an Bhéarla mar rogha ag an saoránach i ndioscúrsa poiblí agus i seirbhísí poiblí agus de réir a chéile go ndéanfaidh níos mó daoine ar fud an Stáit cinneadh a ngnó a dhéanamh trí mheán na Gaeilge; agus
- a chinntiú go mbeidh an Ghaeilge níos infheicthe sa tsochaí againn, mar theanga labhartha ag ár gcuid saoránach mar aon le bheith le feiceáil ar chomharthaí agus i litriocht.

Tá an Ghaeilge mar chuid de chultúr agus d'oidhreacht Thuaisceart Éireann agus tá cur chun cinn agus cosaint na teanga ann mar thosaíocht freisin ag an Rialtas.

Aithníonn an Rialtas an buntáiste mór freisin dá gcuid saoránach líofacht Béarla a bheith acu, an teanga is mó úsáide i ngnóthaí idirnáisiúnta. Geallann an Rialtas go gcinnteoidh siad go gcoinneofar an buntáiste seo trí shochaí dhátheangach a fhorbairt ina mbeidh an oiread daoine agus is féidir in ann Gaeilge agus Béarla a úsáid chomh héasca le chéile. Aithníonn an Rialtas chomh maith, áfach, na riachtanais ar leith atá ag an nGhaeltacht mar cheantar saineolaíoch teanga agus sa chomhthéacs sin aithnítear nach i gcónaí a oireann polasaí dátheangach do cheantair Ghaeltachta.

Siúd agus gur príomhfhócas den Straitéis seo seasamh na Gaeilge sa chóras oideachais a neartú, tá an-tábhacht leis an nGaeilge mar theanga bheo a chur ar aghaidh laistigh den teaghlach agus idir na glúine. Is é an cur chuige foriomlán atá againn creat oibre tacúil a chruthú agus deiseanna a chruthú trína bhféadfar an Ghaeilge a chur chun cinn ar bhealach nádúrtha laistigh de líonta tí agus de phobail. Tá tábhacht nach beag ag baint leis seo i gcomhthéacs na Gaeltachta.

Braitheann an méid atá i ndán don teanga ar dhaoine a roghnóidh go cinnte leas a bhaint as na deiseanna a chruthóidh an Straitéis seo. Sin é an dúshlán atá amach romhainn ar fad.

CUSPÓIRÍ SONRACHA NA STRAITÉISE

Mar thoradh ar *Ráiteas an Rialtais i leith na Gaeilge 2006*, leagadh amach mar mhórspríoc na nithe seo a leanas a mhéadú sna 20 bliain amach romhainn:

- an líon daoine a mbeidh eolas acu ar an nGaeilge a ardú go 2 mhilliún; agus
- an líon daoine a úsáideann an Ghaeilge gach lá a ardú go 250,000.

Ba é comhlíonadh na spriocanna uailmhianacha sin an chloch ba mhó ar an bpaidrín agus cinneadh á dhéanamh ar na réimsí ina ngníomhófaí sa Straitéis seo.

Ba iad na haidhmeanna sonracha agus an Straitéis seo á hullmhú:

- an líon daoine a labhraíonn Gaeilge gach lá lasmuigh den chóras oideachais a ardú go 250,000;
- an líon daoine a labhraíonn Gaeilge sa Ghaeltacht gach lá a ardú faoi 25% tríd is tríd, mar beidh borradh a chur faoin nGhaeltacht fíorthábhachtach don Straitéis fhoriomlán; agus
- an líon daoine a úsáideann seirbhísí Stáit trí Ghaeilge agus atá in ann teilifís, raidió agus na meáin chlóite a rochtain tríd an teanga a ardú.

COMHTHÉACS POLASAÍ

Luaitear an méid seo a leanas in airteagal 8 de Bhunreacht na hÉireann:

“Ós í an Ghaeilge an teanga náisiúnta is í an phríomhtheanga oifigiúil í.”

D'eascair *an Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge* seo as an stádas atá ag an teanga sa Bhunreacht agus tógtar ar *Ráiteas an Rialtais i leith na Gaeilge* a foilsíodh i mí na Nollag 2006. Dhearbhaigh an Ráiteas tacaíocht an Rialtais d'fhorbairt agus do chaomhnú na Gaeilge agus na Gaeltachta agus leag sé amach 13 cuspóir ó thaobh polasaí maidir leis sin. Baineann na cuspóirí seo a leanas leis an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais.

Cuspóir 2: Cuirfear Acht na dTeangacha Oifigiúla i bhfeidhm go hiomlán. Forbrófar cearta an phobail an Ghaeilge a úsáid agus iad ag plé leis an Stát agus le dreamanna eile agus déanfar socruithe cuí chun é seo a chur i bhfeidhm.

Cuspóir 3: Tabharfar spreagadh agus tacaíocht do phobal na Gaeilge sa Ghaeltacht agus lasmuigh di, an Ghaeilge a thabhairt don chéad ghlúin eile mar theanga teaghlaigh. Chuige sin, cuirfear réimse leathan seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge.

Cuspóir 4: Tabharfar tacaíocht ar leith don Ghaeltacht mar cheantar labhartha Gaeilge.

Cuspóir 12: Leanfar agus déanfar forbairt ar úsáid na Gaeilge sa Gharda Síochána agus sna Fórsaí Cosanta.

Plean Forfheidhmithe – An Roinn Dí agus Cirt agus Comhionannais

1. An Garda Síochána

	Aidhmeanna	Comhlacht Poiblí	Gníomhaíocht	Amscála
1.1	Ní mór stádas na Gaeilge sa Gharda Síochána agus sna Fórsaí Cosanta a chothabháil agus a fhorbairt, toisc tábhacht shiombalach na bhfórsaí sin sa saol náisiúnta agus toisc na seirbhísí a sholáthraíonn siadsan, go háirithe an Garda Síochána, don phobal. Déanfar tuilleadh forbartha ar bhearta atá á gcur i bhfeidhm cheana féin faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla chun an Ghaeilge a neartú mar theanga oibre inmheánach sa Ghaeltacht agus in aonaid ina labhraítear an Ghaeilge, mar theanga trína gcuirtear seirbhísí ar fáil don phobal agus mar theanga atá tábhachtach ó thaobh ról siombalach an Gharda Síochána agus na bhFórsaí Cosanta sa saol náisiúnta agus ar ócáidí stáit.		Aithnítear i scéim reatha teanga an Gharda Síochána faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 an ceart atá ag saoránaigh a ngnó a dhéanamh trí Ghaeilge leis an nGarda Síochána. Tá roinnt gealltanais sa scéim freisin maidir le seirbhísí a sholáthar i nGaeilge, lena n-áirítear an gealltanais seirbhís iomlán trí Ghaeilge a bheith ar fáil i ngach stáisiún Gardaí sa Ghaeltacht. Tá dul chun cinn maith déanta maidir leis na gealltanais sin a chur i bhfeidhm. Is obair leanúnach í seo.	Leanúnach

2. Bearta don Ghaeilge sa tSeirbhís Phoiblí

	Aidhmeanna	Comhlacht Poiblí	Gníomhaíocht	Amscála
2.1	Ní mór cláir feasachta teanga agus cláir oiliúna teanga a fhorbairt agus a neartú chun go mbeadh cion níos mó d'fhoireann na seirbhíse poiblí in ann go fírinneach feidhmiú i nGaeilge agus in ann seirbhísí a sholáthar i nGaeilge do chustaiméirí a bhíonn á n-iarraidh sin.		<p>Feasacht Teanga</p> <p>Tá cinntithe ag an nGarda Síochána ó 2009 go mbíonn Ábhar Gardaí/Gardaí ar promhadh ar an eolas faoi chearta teanga phobal na Gaeilge agus faoi oibleagáidí an Gharda Síochána faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003.</p> <p>Cuireadh póstaeir feasachta teanga amach chuig gach stáisiún sa tír.</p> <p>Baineadh leas as tairseach an Gharda Síochána ó am go chéile san am atá caite chun cláir éagsúla feasachta teanga a chur chun cinn. É sin ráite, mar thoradh ar Chluaisín neamhspleách Gaeilge a bheith anois ar an tairseach, rud a seoladh le déanaí, beidh eolas a bhaineann le cearta teanga le feiceáil seasta ag comhaltaí an Gharda Síochána agus teacht éasca acu ar an eolas sin.</p>	Leanúnach

			<p>Is uirlis úsáideach atá sa chluaisín freisin do chomhaltaí ar mian leo feabhas a chur ar a líofacht Ghaeilge. Tá ábhar air do chomhrá Gaeilge agus ábhar a bhaineann leis an obair féin. Tá ábhar eile ar nós ráitis shamplacha, dearbhuithe agus foirmeacha le fáil ar an tairseach freisin. Tugtar le chéile gach ábhar a bhaineann leis an nGaeilge ar an tairseach sa chluaisín seo, rud a fhágann go bhfuil sé níos éasca le húsáid agus dá bhrí sin spreagfaidh sé comhaltaí le níos mó baint a bheith acu leis an teanga. Cinnteoidh sé seo leibhéal seirbhíse níos fearr don phobal.</p> <p>Tá cártaí Gaeilge don Gharda Síochána beagnach réidh agus eiseofar iad ar gach comhalta den fhórsa in 2013. Ar na cártaí Gaeilge, beidh beannachtaí bunúsacha, chomh maith le ráiteas lena chur in iúl nach bhfuil dóthain líofachta ag comhalta i nGaeilge theicniúil (más amhlaidh), treoir le mionsonraí a thógáil, déileáil le duine den phobal ag seicphointe agus déileáil le duine den phobal a bheadh faoi thionchar an óil,</p>	
--	--	--	---	--

			<p>chomh maith le reachtaíocht a bhaineann le tiomáint faoi thionchar an óil. Acmhainn luachmhar a bheidh sna cártaí do chomhaltaí a mbeadh cúnamh uathu déileáil leis an bpobal trí Ghaeilge. Cártaí iad a mbeidh teacht go réidh orthu mar go bhfuil siad déanta le dul isteach go héasca ar chúl leabhar nótaí oifigiúil na gcomhaltaí.</p> <p>Tá taighde déanta ag an nGarda Síochána ar dhlínsí póilíneachta dhátheangacha eile. Fuarthas amach go raibh cosúlachtaí go leor idir an Garda Síochána agus Fórsa Póilíneachta na Breataine Bige i dtaobh polasaí teanga de agus tá an eagraíocht anois i mbun prótacal cuimsitheach agus soiléir a fhorbairt i scríbhinn chun cuidiú le comhaltaí déileáil leis an bpobal ar mian leo a ngnó a dhéanamh trí Ghaeilge.</p> <p>Oiliúint Teanga</p> <p>Tá clár inseirbhíse Gaeilge ar leith forbartha ag an nGarda Síochána agus an clár curtha i bhfeidhm ag an eagraíocht. Tá an clár seo i bhfeidhm ó</p>	
--	--	--	---	--

			<p>Mheitheamh 2011 agus é curtha ar fáil i nGaeltacht Dhún na nGall chomh maith le ceantair Ghaeltachta Chiarraí agus na Gaillimhe.</p> <p>Is é cuspóir an chláir ná feabhas a chur ar líofacht Gaeilge na gcomhaltaí cumas agus misneach a thabhairt dóibh cumarsáid a dhéanamh leis an bpobal trí Ghaeilge, ar bhonn gairmiúil agus go dearfach.</p> <p>Leagadh amach na cúrsaí sin go sonrach don eagraíocht agus tá siad bunaithe ar <i>Theastas Eorpach na Gaeilge</i> (TEG). Tá an clár á chur i bhfeidhm go céimneach faoi láthair i gceantair Ghaeltachta Chiarraí agus na Gaillimhe agus tá an Garda Síochána ag féachaint faoi láthair ar an bhféadfadh Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge, Gaoth Dobhair cúrsaí a leagan amach go speisialta don eagraíocht, do chomhaltaí i nGaeltacht Dhún na nGall.</p> <p>Tá trí dhianchúrsa Gaeilge reáchtáilte ag an nGarda Síochána freisin i gcomhar le hOllscoil na hÉireann, Gaillimh</p>	
--	--	--	--	--

			<p>(OÉG) le bliain go leith anuas. I dtréimhse trí lá in Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge, OÉG ar an gcampas ar an gCeathrú Rua a reáchtáladh an chéad chúrsa. Reáchtáladh an dá chúrsa eile i dtréimhse 4 lá ar champas OÉG i nGaoth Dobhair. De bharr chomh maith is a d'éirigh leis na trí chúrsa seo - tháinig feabhas ar líofacht Ghaeilge na gcomhaltaí agus tugadh misneach dóibh Gaeilge a labhairt agus ardaíodh feasacht ina measc ar oibleagáidí teanga an Gharda Síochána - tá sé beartaithe na cúrsaí seo a reáchtáil ar bhonn leanúnach faoi dhó sa bhliain i gceantair éagsúla Ghaeltachta.</p> <p>Rinne Comhairle na nDámhachtainí Ardoideachais agus Oiliúna bailíochtú ar an BA nua i bPóilíneacht Fheidhmeach in 2011. Tá trí chéim foghlama i gceist – Céim 1 á soláthar i gColáiste an Gharda Síochána agus Céimeanna II agus III á soláthar i Rannáin an Gharda Síochána. De réir téamaí atá an clár nua leagtha amach agus tá an Ghaeilge mar chuid de na modúil Bonnchúrsa,</p>	
--	--	--	---	--

			<p>Póilíneacht Tráchtá, Freagrachtaí agus Ról an Stáisiúin agus Póilíneacht leis an bPobal, ach go ndéantar í a mheas go neamhspleách. Tugtar faoin Scrúdú Cainte Gaeilge amach ag deireadh Chéim 1 chun feidhmeanna HRM a éascú.</p> <p>Tá Coláiste an Gharda Síochána ag féachaint faoi láthair ar ardán ríomhfhoghlama a thabhairt isteach a bheadh feiliúnach, b'fhéidir, le hoiliúint i nGaeilge a chur ar fáil maidir le deiseanna foghlama a sholáthar le linn Chéim 2 agus Chéim 3 den BA i bPóilíneacht Fheidhmeach. Cuirfear deis eile ar fáil tabhairt faoin Scrúdú Cainte Gaeilge ag deireadh Chéim III.</p>	
2.2	Tá glactha ag Acht na dTeangacha Oifigiúla leis an "scéim teanga" mar an lár-ionstraim trína soláthrófar seirbhísí dátheangacha. Sonróidh scéimeanna teanga amach anseo na poist laistigh den eagraíocht a mbeidh cumas sa Ghaeilge riachtanach dóibh.		Féach 1.1 thuas.	Leanúnach